

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.09.2008, sp. zn. 7 Tdo 1172/2008, ECLI:CZ:NS:2008:7.TDO.1172.2008.1

Číslo: 50/2009

Právní věta: Okolnost, že pohrůzku použití násilí, která směřuje k tomu, aby poškozený byl pod jejím vlivem nucen např. něco konat, pachatel nesdělil poškozenému přímo (osobně), ale oznámil mu ji prostřednictvím třetí osoby, nevylučuje trestní odpovědnost obviněného za spáchání trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.09.2008

Spisová značka: 7 Tdo 1172/2008

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vydírání

Předpisy: § 235 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného V. P. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 9 To 108/2008, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 11 T 218/2007 a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Brně přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 11 T 218/2007, byl obviněný V. P. uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. e) tr. zák. a odsouzen podle § 235 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dva roky, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na čtyři léta.

Jako trestný čin byl posouzen skutek, který podle zjištění Městského soudu v Brně spočíval v podstatě v tom, že obviněný V. P. dne 27. 6. 2007 kolem 8.15 hodin v B. telefonicky prostřednictvím R. K. vzkázal A. O., že „jestli ... nezajde na policii ... a tam nezmění výpověď proti němu, tak si jej najde a sám osobně mu poláme žebra“, a R. K. krátce poté při osobním setkání A. O. tuto výhrůzku obviněného oznámil, což u A. O. vzbudilo obavu, že ji obviněný uskuteční. Podle dalších zjištění Městského soudu v Brně předtím bylo usnesením policejního orgánu ze dne 20. 6. 2007 zahájeno trestní stíhání A. O. a V. P. pro trestný čin krivého obvinění podle § 174 odst. 1, 2 tr. zák. a trestný

čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák., přičemž dne 5. 6. 2007 v této věci podal A. O. vysvětlení, ve kterém usvědčoval V. P.

Odvolání obviněného V. P., podané proti výroku o vině a trestu, bylo usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 9 To 108/2008, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně. Výrok o zamítnutí odvolání napadl v celém rozsahu. Odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a vytkl nesprávné právní posouzení skutku. Zpochybnil výstižnost popisu skutku ve výroku o vině, který podle něho připouští různý výklad, zejména v otázce, z jakého popudu jednal R. K. Obviněný vyjádřil názor, že nespáchal trestný čin vydírání, neboť on sám poškozenému nevyhrožoval, a připustil, že z jeho strany mohlo jít např. jen o návod k trestnému činu vydírání, jehož skutečným pachatelem byl R. K., který výhrůžku před poškozeným pronesl. Obviněný se zvláště ohradil proti tomu, že skutek byl posouzen podle § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák., a poukázal na to, že A. O. ve věci, v níž měl změnit výpověď, neměl postavení svědka, nýbrž spoluobviněného. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a aby přikázal Krajskému soudu v Brně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné, pokud jím byla namítána nesprávnost posouzení skutku podle § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák.

Trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. e) tr. zák. se dopustí mimo jiné ten, kdo jiného pohrůžkou násilí nutí, aby něco konal, spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti.

Skutek evidentně vykazuje znaky trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Bez ohledu na způsob, jímž Městský soud v Brně ve výroku o vině vyjádřil svá skutková zjištění, je nepochybné, že podle těchto zjištění, podrobněji rozvedených ještě v odůvodnění rozsudku, obviněný vyhrožoval poškozenému prostřednictvím R. K., že obviněný po R. K. výslovně chtěl, aby poškozenému jeho výhrůžku sdělil, a že R. K. přesně takto poškozenému výhrůžku prezentoval jako výhrůžku obviněného. S tím plně koresponduje zjištění, že poškozený chápal výhrůžku, kterou mu sdělil R. K., jako výhrůžku obviněného a obával se jejího uskutečnění právě od obviněného, nikoli o R. K. Okolnost, že obviněný vyhrožoval poškozenému prostřednictvím třetí osoby, po které chtěl, aby poškozenému výhrůžku oznámila, nijak nevyklučuje odpovědnost obviněného jako pachatele trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Rozhodně nelze akceptovat konstrukci, podle které pachatelem trestného činu byl R. K. a obviněný byl jen účastníkem (návodcem), neboť tato konstrukce je neslučitelná se zjištěním, že pokud R. K. výhrůžku obviněného sdělil poškozenému, neprojevoval touto výhrůžkou svou vůli, nýbrž vůli obviněného.

Oba soudy pochybily, pokud posoudily skutek jako trestný čin vydírání též podle § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. Nesprávně totiž poškozeného A. O., proti kterému vyděračské jednání obviněného směřovalo, považovaly za svědka. Obviněný nutil poškozeného ke změně výpovědi, kterou poškozený před policejním orgánem učinil nikoli v postavení svědka podle § 97 tr. ř., nýbrž v postavení osoby podávající vysvětlení podle § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř. Policejní orgán o tomto vysvětlení sepsal záznam podle § 158 odst. 5 tr. ř., a nikoli protokol o výslechu svědka podle § 103 tr. ř., § 95 tr. ř. Poškozený A. O. se v postavení osoby podávající vysvětlení dne 5. 6. 2007 vyjadřoval ke křivému obvinění a ke křivé svědecké výpovědi ve věci V. A., stíhaného pro trestné činy vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. e) tr. zák. a ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a nakonec zproštěného obžaloby. Z vysvětlení vyplývalo, že k nepravdivému obvinění V. A. a k lživé svědecké výpovědi v řízení proti V. A. došlo způsobem a za okolností, které ukazovaly na to, že šlo o jednání, na kterém se podílel poškozený A. O. i obviněný V. P. Policejní orgán v návaznosti na to a na další úkony

usnesením ze dne 20. 6. 2007 podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájil trestní stíhání proti oběma z nich po trestný čin křivého obvinění podle § 174 odst. 1, 2 tr. zák., trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák. Oba se tak ocitli v postavení obviněných. Pokud obviněný V. P. vyděračským jednáním dne 27. 6. 2007 nutil poškozeného A. O. k tomu, aby změnil výpověď učiněnou proti němu, znamená to, že ho ve skutečnosti nutil k tomu, aby v jeho prospěch určitým způsobem vypovídal v postavení obviněného. V této spojitosti je ovšem nutné s odkazem na ustanovení § 33 odst. 1 tr. ř. konstatovat, že ve vztahu k obsahu výpovědi trestní řád obviněnému neukládá žádné povinnosti, zejména ne vypovídat pravdivě. Obviněný může vypovídat v podstatě tak, jak uzná za vhodné, a dokonce ani nemá povinnost vypovídat. Jediným limitem obsahu výpovědi obviněného je to, že uplatňováním vlastní obhajoby nesmí lživě obvinít z trestného činu jinou osobu, neboť při splnění dalších podmínek by se tím mohl dopustit trestného činu křivého obvinění podle § 174 tr. zák.

Městský soud v Brně v odůvodnění rozsudku uvedl, že „za svědka ve smyslu § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. je třeba považovat nejen osobu, která již byla alespoň předvolána jako svědek a má tedy již profesní postavení svědka, ale i osobu, kterou pachatel vydírá pro budoucí výkon svědecké povinnosti, neboť za svědka podle uvedeného ustanovení je třeba považovat svědka v materiálním smyslu, tedy osobu, která vnímala skutečnosti, které mohou být podkladem pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, přičemž jednání pachatele je vedeno v úmyslu odradit takového svědka od řádného plnění jeho povinností vyplývajících z trestního řádu“. Krajský soud v Brně se v odůvodnění napadeného usnesení omezil na konstatování, že soud prvního stupně nepochybil tím, jak jednání obviněného kvalifikoval, a dodal jen to, že poškozený A. O. měl poznatky o protiprávním jednání obviněného V. P.

Odkazem na svědka v materiálním smyslu soudy patrně měly na mysli rozhodnutí č. 15/2002 Sb. rozh. tr., v němž Nejvyšší soud vysvětlil tento pojem z hlediska otázky, za jakých podmínek lze nějakou osobu považovat za svědka ve smyslu § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. Citované rozhodnutí se na posuzovaný případ evidentně nemůže vztahovat. Poškozený A. O., proti kterému směřovalo vyděračské jednání, neměl postavení svědka nejen ve formálním, ale ani v materiálním smyslu, neboť jeho vysvětlení a pozdější výpověď se týkaly trestného činu, jehož byl spolupachatelem, popř. účastníkem, a to v součinnosti s obviněným V. P. Lživé obvinění V. A. a nepravdivá výpověď proti V. A. byly jednáním, na kterém se podíleli oba, tj. obviněný V. P. i poškozený A. O., a oba byli z tohoto důvodu také stíháni a vyslýcháni jako obvinění. Za svědka v materiálním smyslu nelze považovat osobu, která je pachatelem (§ 9 odst. 1 tr. zák.), spolupachatelem (§ 9 odst. 2 tr. zák.) nebo účastníkem (§ 10 odst. 1 tr. zák.) trestného činu, o němž má sdělit své poznatky v postavení osoby podávající vysvětlení podle § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř. a v postavení obviněného při výslechu podle § 91 a násl. tr. ř. Jednání, jímž je taková osoba způsobem uvedeným v § 235 odst. 1 tr. zák. donucována k určité výpovědi, proto nemůže být kvalifikováno podle § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. Toto ustanovení poskytuje zvýšenou ochranu svědkům, znalcům a tlumočnickům, tj. osobám, kterým zákon zároveň ukládá zvláštní povinnosti garantující jejich korektnost zejména ve smyslu podání pravdivých informací. Pachatelům, spolupachatelům a účastníkům trestných činů zákon žádné takové povinnosti neukládá a proto je logické, že jim proti vydírání neposkytuje zvýšenou ochranu, která by souvisela s jejich postavením v řízení o těchto trestných činech.

Z toho, co bylo uvedeno v předchozích částech tohoto usnesení, je zřejmé, že při správném použití zákona měl být skutek posouzen jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Rozsudek Městského soudu v Brně, jímž byl obviněný V. P. uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. e) tr. zák., a napadené usnesení Krajského soudu v Brně, který se s touto kvalifikací ztotožnil, jsou tedy rozhodnutími, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného zrušil jak napadené usnesení Krajského soudu v

Brně, tak rozsudek Městského soudu v Brně jako součást řízení předcházejícího napadenému usnesení, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Městskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém rozhodování je Městský soud v Brně vázán právním názorem, který vyslovil Nejvyšší soud v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.).